

1526-1740

HABSBURKOVÉ

ZEMĚ KORUNY ČESKÉ VE STŘEDOEVROPSKÉ MONARCHII

VÁCLAV BŮŽEK
ROSTISLAV SMÍŠEK
(eds.)

Kniha vychází v rámci výzkumného centra Habsburkové v dějinách českých zemí raného novověku, jehož řešitelem je Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Lektorovaly: doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc., doc. PhDr. Michaela Hrubá, Ph.D.

© Beatrix Bastl, Simona Binková, Lenka Bobková, Václav Bůžek, Ivo Cerman, Iveta Coufalová, Tomáš Černušák, Ivana Čornejová, Jiří David, Jaroslav Dibelka, Petr Fidler, Markus Gerstmeier, Jaroslava Hausenblasová, Mark Hengerer, Mlada Holá, Jiří Hrbek, Josef Hrdlička, Ondřej Jakubec, Pavel Král, Markéta Křížová, Jiří Kubeš, Václav Ledvinka, Pavel Marek, Eduard Maur, Jiří Mikulec, Géza Pálffy, Radmila Prchal Pavlíčková, Friedrich Polleross, Kateřina Pražáková, Jitka Rauchová, Peter Rauscher, Anton Schindling, Rostislav Smíšek, Vladimír Urbánek, Irena Veselá, Vít Vlnas, Petra Vokáčová, Margarete Wagner, Miroslav Žitný 2017

Cover © Vladimír Vimr, 2017

Typo © Bohuna Broumová, 2017

Maps © Jaroslav Synek, 2017

Všechna práva vyhrazena
All rights reserved

ISBN 978-80-7422-572-7

III.

Sourozenci a manželky habsburských vládců

Eleonora II. Gonzagová – třetí manželka Ferdinanda III.

Eleonora pocházela stejně jako její ovdovělá jmenovkyně z dynastie mantovských vévodů. Obě se hlásily k mužské linii Bedřicha II. Gonzagy. Zatímco Eleonora starší Gonzagová byla jeho pravnučkou, Eleonora II. Gonzagová praprapravnučkou. Mezi oběma ženami byl vztah tety a neteře. Jelikož vdova po Ferdinandovi II. žila na císařském dvoře již dlouho, proto po svatbě své neteře s Ferdinandem III., která se uskutečnila per procuram v Mantově na jaře roku 1651, jí pomáhala při zvládnání dvorské každodennosti ve Vídni. Novomanželka nacházela zálibu v loveckých zábavách, při nichž doprovázela Ferdinanda III. Dvorský malíř Frans Luycx ji po svatbě vyobrazil jako bohyni lovu Dianu.¹⁶¹ První dítě se císařskému páru narodilo 27. března 1652. Křestní kmotrou dcery Terezie Marie Josefy se stala Eleonora starší Gonzagová. Také ke své třetí manželce pocítoval Ferdinand III. citovou náklonnost. Láskyplně se o ní zmiňoval nejen ve svém loveckém deníku, ale objednal pro ni šperk z drahých kamenů sestavených do kytice květin.¹⁶²

V Řezně porodila Eleonora roku 1653 dceru Eleonoru Marii Josefu, pozdější polskou královnu; další dítě na počátku následujícího roku potratila. V letech 1654 a 1657 přišly na svět další dvě děti, dcera Marie Anna Josefa a syn Ferdinand, jenž ovšem zemřel již v následujícím roce. Stejně jako její teta si Eleonora vážila karmelitánského řádu a založila v Mannersdorfer Einöde u Vídně klášter s kostelem vysvěceným roku 1654.¹⁶³ Jako císařovna byla korunovaná v Řezně roku 1653, v letech 1655 a 1656 pak proběhly její korunovace uherskou a českou královnou.¹⁶⁴ Smrtelně nemocnému Ferdinandovi III. zprostředkovala roku 1657 zprávu lékařů, že podle jejich názoru bylo na čase, aby uspořádal své poslední záležitosti. Umírajícímu manželovi sdělovala jejich stanovisko „na začátku sice s dobrými způsoby, ale ihned poté s kvílením a pláčem“.

Eleonora II. Gonzagová, třetí žena Ferdinanda III., s kopím, loveckým rohem, toulcem se šípů a chrtem jako římská bohyně lovu Diana na obraze Franse Luycx z roku 1651.

Také za svého dlouhého vdovství udržovala Eleonora blízké kontakty s mantovskými příbuznými. Mimo jiné přispěla při setkání v Judenburku roku 1660 k uklidnění skandálu s nevěrou v Mantově, neboť manželka Karla II. měla milence. Neúspěšně se snažila zabránit sblížení mezi svým synovcem Ferdinandem Karlem a Francií.¹⁶⁵ Ačkoli od závěru šedesátých let 17. století náležela Eleonora na císařském dvoře k protifrancouzské frakci, vždycky dávala přednost své rodině.¹⁶⁶ Dobře si rozuměla s nevlastním synem Leopoldem I., jeho první i druhou manželkou. Vzhledem k těmto dobrým vztahům mohla se svými dětmi nadále přebývat v Hofburgu.

Jako korunovaná císařovna hrála až do sedmdesátých let 17. století důležitou roli v dvorském ceremoniale.¹⁶⁷ Sdílela hudební zájmy dvora, psala vlastní básně a zřejmě i hudební skladby. Podle italského vzoru podporovala akademie při dvoře a přispěla k tomu, že vídeňský letohrádek Favorita nadále rozvíjel tradici založenou Eleonorou starší Gonzagovou a proslul jako místo múz a slavností.¹⁶⁸ Ke dvoru ovdovělé manželky Ferdinanda III. patřilo na sto padesát osob.¹⁶⁹ Katolická víra a péče o urozené dámy ji roku 1668 vedly k založení Řádu hvězdového kříže, jemuž předcházela vznik Řádu otrokyň ctnosti. Členství vyžadovalo šestnáct urozených předků. Obdobně jako Řád zlatého rouna připoutával také Řád hvězdového kříže významné šlechtické rodiny těsněji k císařskému dvoru.¹⁷⁰